

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת בראשית

זמן ר"ת	צאת השבת	חלוקת נרות	לוח אור החיים
19:13	18:35	17:45*	י-ם
19:10	18:32	17:42	ת"א
19:10	18:33	17:43	חיפה
19:13	18:35	17:45	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 17:25

נעוץ סופה בתחילתה

שאמרו רבותינו אלמלא נשתברו לוחות ראשונות לא היתה שכחה, ועם שבירתם באה השכחה, והרגישו זאת מיד במקום. ולכן היה צריך משה לעשות זאת דוקא לעיניהם, ואולם בודאי אם הקב"ה לא היה מסכים איתו היה במעשה זה עבירה, אבל מאחר שהסכים עימו הקב"ה השבח הגדול שלו הוא שעשה את העיניהם ללמדם תורה וחוקים שיצטערו וכמשל עוזרו של מלך שרוצה להוכיח את בן המלך על מעשיו שקורע הוא השטר בו כתוב את הקשר שביןם לעיניו, ובכך דואג הוא למלך, ועוד יותר לבנו שילך בדרך נכונה וימשיך להשאר בן של מלך בארמון המלך.

והנה בראותם שמשה הולך לשבור בודאי נצטערו אולי גם ניסו להגניאו ממעשהו, וצעקו למשה, לא, לא, משה בבקשה אל תשבור, אבל משה רבנו שבר, והנזק כביכול נקבע לדורות, וכמו שאמרו רבותינו (עירובין נ"ד). שאלמלא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל ולא היו יכולים שום אומה ולשון לשלוט בהם, אולם מאידך שבירת הלוחות הביא להערכת התורה, שמכאן ואילך העריכו בני ישראל את התורה, חזרו עליה ושיבנו אותה הן בכדי לזכרה והן בכדי להבינה. נמצא שבסיבת שבירת הלוחות או צריכים לחזור כל פעם ולהתחיל מחדש מבראשית, וזה ליהו אותם כל הזמן, ועם משה רבנו כל זמן היותם עם משה עד הרגע האחרון, [וכידוע שבימי אבלו של משה נשתכחו שלושת אלפים הלכות כמובא במסכת תמורה (ט"ז)], ולכן הזכיר הקב"ה את השבח הזה האחרון שזה שבחו של משה שדאג לכך שיעסקו בתורה כל ימיו. ולזה גם נתכוין רש"י בפירושו ששברה לעיניהם, ומה שכתב מיד שהקב"ה הסכים עימו, לא שזה השבח שבודאי הוא שבה גדול שהקב"ה מסכים עימו אבל אין זה השבח האמור כאן בלעניני כל ישראל, אלא רק שבזה הוא סילק את כעסו של הקב"ה מעליו, אבל השבח האמור כאן שעשה זאת לעיניהם ובוזה השיג שייכירו את מעלת התורה, ותמיד יתחילו מהתחלה בכדי לדעת אותה ולהבינה כראוי.

ולאור האמור בבואנו לתחילת ספר בראשית צריכים אנו להשקיע כוחות מחודשים ללמוד שוב את התורה, ולדעת זו תורה של לוחות שניות, והיא צריכה יגיעה ושינון, ובזכות זה ה' יזכנו להגיע לתורה של לוחות ראשונות, אבל רק כאשר כאן בעולם הזה נתאמץ תגיע המציאות הזאת, ואפשר שהלימוד התורה בעולם הבא זה בבחינת הלוחות הראשונות, ששם בודאי הוא לא ישכח יותר, ושם יסבירו לו עומקה של התורה, ולא דוקא לאחר תחית המתים וביאת משיח צדקנו, אלא בעלות נשמתו של האדם לאחר שנות חייו, יזכה לזכור את התורה שלמד כאן בעולם הזה, וכמו שכתב רבנו האר"י בשער המצוות פרשת ואחתנן בשם הזוהר הקדוש (ח"א דף קפ"ה).

[ואמנם יש להעיר שלא כל כך משמע כן מהזוהר, ומ"מ כך כתב רבנו האר"י ומי יבוא אחריו ובפרט בביאור הזוהר הקדוש]. אחים יקרים, זה עתה יצאנו משמחת תורה, בה קיבלנו על עצמנו והבטחנו לבוראנו לשקוד על דלתות תורתו הקדושה ביתר שאת וביתר עוז, נמצאים אנו בתחילתה של תורה נהגה בחשק ובמרץ רב בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, ובזכות זה ה' יזכנו לידע את כולה על בוריה. אמן.

בסימנא טבא פותחים אנו את התורה מחדש, והנה בספר יצירה (פ"א מ"ז) נאמר נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן והיינו שיש לנעוץ את סוף התורה בתחילתה, [ואע"פ שהדברים נאמרו לגבי עשר ספירות, המפרשים למדו זאת גם לגבי התורה הקדושה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה וגם אין מוקדם ומאוחר בתורה], ופירושים רבים נאמרו בזה, ונאמר בס"ד גם אנו את חלקנו.

הנה כידוע מהמילים "לעני על ישראל" בהם מסיימת התורה, למדו רבותינו על שבירת הלוחות, וכמו שכתב רש"י ז"ל: לעני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם שנאמר ואשברם לעיניכם והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר אשר שברת יישר כוחך ששיברת. עכ"ל. ולכאורה הדבר תמוה, הרי הפסוקים האחרונים בתורה באים לשבח את משה רבנו, וכמו שנאמר: וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ ה' פְּנִים אֶל פְּנִים. לְכֹל הָאֵתָת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שָׁלַח ה' לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לְפָרְעֹה וּלְכֹל עַבְדָּיו וּלְכֹל אֲרָצוֹ. וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל. האם זה שבחו האחרון שראוי לציין על משה רבנו, ששיבר את הלוחות, ואולם מדברי רש"י נראה שהשבח הוא בכך שהסכימה דעת הקב"ה לדעתו (וכן פירש בשפתי חכמים אות ע), וזה בודאי שבה גדול, אבל מדוע נמנה באחרונה הרי זה היה בשנה הראשונה לצאתם ממצרים, והנה את תחילת הפסוק פירש רש"י: ולכל היד החזקה - שקיבל את התורה בלוחות בידיו. ולכל המורא הגדול - נסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא. והרי הניסים והנפלאות שבמדבר נעשו לאחר מכן. ועוד שאין בפסוק שום אזכור לכך שהסכימה דעתו של הקב"ה לדעת משה.

וכאשר נתבונן נראה שהתורה שמה דגש על כך שנשאו ליבו של משה רבנו לשבור את הלוחות "לעיניהם", וזה אנחנו למדים מן הפסוק שבו נאמר "לעני כל ישראל, ולכאורה זהו פרט שולי שבבירת הלוחות, וכאן התורה עושה ממנו עיקר, ונראה לפרש בס"ד, שכל מטרת השבירה היתה רק לעיניהם של ישראל, ונבאר דברינו.

משה רבנו בשומעו מן ה' בעודו בהר סיני שסרו מן הדרך עשו להם עגל מסכה, היה לו לומר לה' יתברך א"כ אל תיתן להם את התורה, או שהיה לו לשבור את הלוחות בעודו בהר, ומדוע הוריד את התורה ושביר אותה דוקא לעיניהם, בודאי משה רבנו יש לו ענין גדול בזה, והוא שיעריכו את התורה ויצטערו על איבודה, שאם לא היה מורידה, יתכן שבני ישראל היו אומרים ח"ו אין תורה ולכן לא הוריד דבר, ומגיעים לעוון חמור יותר של כפירה, ואפילו אם היה שוכרה בהר ומורידה שבורה, ומסלק בזה את הטענה שאין תורה, עדיין לא ירגישו בצער של איבוד התורה, שכן מעולם לא קיבלו אותה. אבל כאשר משה מוריד להם את הלוחות הברית בשלימותם, ורואים הם את הנסים שטמונים בהם שעשרת הדברות נקראים מכל עבר, מלפנים ומאחור ומן הצדדים, וכן מ' סופית וס' שבלוחות היו עומדים בנס, אז הבינו שזו תורה אלוקית, ויתכן גם שהרגישו בנתינתה טהרה וזיכוך שהרי פסקה מהם הזוהמה, ואע"פ שכבר בשעה שעמדו בהר סיני, פסקה זוהמתן עוד לפני קבלת התורה, מ"מ עם נתינת התורה הרגישו עוד יותר, ובפרט זיכוך השכל וכמו

מחנות **לוח ניסן** מחכים וימתינים לבימי נסות ושיבת 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולרפואה שלימה לאורטל בת חנה

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (סדר העולים לתורה)

מברכים עולה למנין שבעה, אמנם לא הזכיר שיודע לקרוא, אבל הוא פשוט שאל"כ היאך יקרא, ואפילו גדול מצווה לקרוא את הפרשה בדקדוק [ומה גם שבסכ"מ הביא שמקור דברי הרמב"ם מהירושלמי ושכן כתבו הרא"ש ומדוע שלא יפסוק כשני עמודי ההוראה], ולכן צריך להזהר מאוד שלא ליתן לקטן לקרוא אלא א"כ הוא בקי בניקוד ובטעמי המקרא, וזה נכלל במה שכתב הרמב"ם שיודע לקרוא. [ואפילו מי שנעשה בר מצוה ועולה לקרוא בתורה צריך לבדוק קודם לכן שיודע לקרוא כראוי, כי רבים עולים ומכשילים את כל הצבור בקריאה שגויה, ועם כי אנו רוצים לעודד את הקטנים לקריאה בתורה, מ"מ לא על חשבון ההלכה והצבור, ולכן צריך השליח צבור לבדוק את נער הבר מצוה כחודש ימים לפני, בכדי שאם יראה שצריך שיפור ידע להורות את הוריו ללמדו עוד, ואם מבין שאין מה לעשות בנידון יתן לו קריאה קטנה כעלית ראשון בלבד, וגם יחזור על קריאה זו אם לא היתה כתיקנה].

פ.ט. כתב הלבוש (סי' קל"ו אות א') שכיום שמוכרים את העליות כל מי שמרבה במחיר עולה לתורה, ולא לפי חשיבותו או חשיבות העליה, ואין בזה שום פקפוק, א"כ כל סדר העולים המובא בגמרא אינו תקף כיום, אך מ"מ ראוי לקונה לכבד בה אדם גדול בתורה ויראת שמים [עיי' במה שכתב המאמר מרדכי (שם אות א') לבאר דברי הלבוש ונלמד ממנו כן], וישא ברכה מאת ה' הרבה יותר מקריאתו הוא בתורה, שמקיים מצות עשה מן התורה של את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, וכן של והזרת פני זקן זה שקנה חכמה, וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, ובבתי כנסת מסודרים וקבועים ראוי ליתנה לרב המקום. [אלא א"כ הוא כהן או לוי, ואין כהן או לוי אחר שיעלה].

צ. בענין עלית ששי נסתפק מהרש"ו זצ"ל (הרב שמואל ויטאל בן מהרח"ו) בשער הכונות (דף מט ע"א) בימים שיש שמחות ומעלים מוסיפים רבים, מה עדיף, האם לעלות ששי לתורה אע"פ שחוזרים לו את אותם פסוקים, או לעלות עלית ששי כפי שמופיעה בחומש, אע"פ שאינו ששי במספר העולים, שכן קוראים לו עליה חדשה, וסובר שעדיף לעלות בעלית ששי כפי שמופיעה בחומש שסמוכה למשלים, מפני שקוראים לו ענין חדש, וכל האלו שחוזרים להם על הפסוקים אינם נחשבים. ויש להעיר הרבה על דבריו וכבר הפוסקים לפללו רבות בדבריו, ולהלכה הנכון הוא שהעולה ששי במספר זו עלית הששי החשובה שאליה כיון הזוהר הקדוש ורבנו האר"י, ולכל הדעות אם חילקו את הפרשה בסדר אחר ממה שמופיע בחומש, וקראו לכל עולה פסוקים חדשים רק לא לפי סדר הקריאה, בודאי שהעולה ששי הוא החשוב מכל, אפילו שאינו בעלית ששי כפי שמופיעה בחומש. וזו הדרך הישרה והנכונה לנהוג בה בעלית המוסיפים, מכיון שאין החלוקה שבחומש ע"פ דברי רבותינו בעלי הש"ס או הזוהר, אלא חלוקה שרירותית שנקבעה במהלך הדורות בחומש, אולם עיין במעשה רב (סי' קל"ב) שהגר"א לא היה נהוג כפי חלוקה זו, וכן המנהג כיום כאשר יש שמחות לחלק לחלוקה אחרת את הפרשה בכדי להספיק לעלות יותר עולים. [ולגבי ספיקו של מהרש"ו כיום תוקן הדבר, שאת המוסיפים עושים אחר עלית ששי וחוזרים על מקצת הפסוקים האחרונים שקרא הששי, ובאופן כזה הרי שהששי במספר העולה לתורה הוא גם בעלית ששי והוא קורא קריאה חדשה].

פ.ה. כתבו הפוסקים שראוי לכל אדם לעלות לספר תורה לפחות פעם אחת בחודש, כי הוא כראות פני מלך חיים, וכעין שאמרו (סנהדרין מ"ב.) לגבי קידוש החודש שמכיון שהוא כהקבלת פני שכינה לכן צריך לאומרו פעם בחודש (כה"ח סי' קל"ו ס"ק י"ז בשם האחרונים). ואמנם כיום שמוכרים את העליות לכל המרבה במחיר, יתכן ויהיו אנשים שלא יעלו לספר תורה אפילו פעם אחת בשנה, ולכן ראוי לגבאים לשים עיניהם על כך ולהשאיר עליה אחת או שתיים שלא ימכרו ויעלו את אלו שאין ביכולתם לקנות, אלא שיעשו זאת בצורה יפה שלא יתביישו, והטוב שיעשו סבב בין כל המתפללים ובכך אף אחד לא יתבייש.

פ.ו. מבואר בגמרא (ב"ב ט"ז.) שאחר כהן ולוי מעלים לספר תורה תלמידי חכמים הממונים פרנסים על הצבור, ואחריהם תלמידי חכמים הראויים למנותם פרנסים על הציבור, והיינו כל ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה (כן פירש רש"י ע"פ המבואר במסכת שבת ק"ד.), ואחריהם בני תלמידי חכמים שאבותיהם ממונים פרנסים על הצבור, ואחריהן ראשי כנסיות, ואחריהם כל אדם. וכן פסקו הטור ושו"ע (סי' קל"ו). ומדברי הגמרא מבואר שיש לעלות לפי חשיבות החשוב קודם, אבל לא דברה על כך שיש חשיבות לעליה אחת על גבי חברתה, [ואמנם יש חשיבות ועדיפות לעולה בעליה שיש בה יותר פסוקים, כמבואר במסכת מגילה (כ"א): שהקורא פסוקים יותר משובח]. אבל מדברי הזוהר הקדוש (ח"ג דף קסד ע"א) מתבאר שעלית ששי היא העליה החשובה מכל העליות (עיי' בשער הכונות דף מט ע"א ודף ע"ג הטעם), והיא כנגד היסוד שהוא צדיק, ולכן אין עולה לה אלא מי שהוא בדרגת צדיק, [ולכן רבנו האר"י היה עולה בעליה זו כמבואר בשער הכונות (שם), וכן היה נוהג הגר"א כמבואר במעשה רב (סי' קל"ג), וכן נהגו גדולים רבים]. ואחר עלית ששי, העליה החשובה היא עלית שלישי, ואחריהם כהן לוי רביעי חמישי ושביעי, וכן מנהג הספרדים כיום למכור העליות בסדר זה, שהוא לפי סדר חשיבות העליות.

פ.ז. עוד מבואר בשער הכונות (שם), שמכיון שהשביעי גרוע מכולם לכן אמרו חכמים (מגילה כ"ג.) הכל עולים למנין שבעה ואפילו קטן, והנה מדבריו נראה שלא יעלה קטן לספר תורה רק לעלית שביעי, ונראה שהיה גורס הכל עולים למנין שביעי. [וכן נראה מדברי הגהות מיומנויות (פ"ב מתפלה אות ט'), והביאו הב"י פעמים (סי' קל"ה, ורפ"ב)]. ואולם מלשון הגמרא למנין שבעה משמע שעולה לכל אחת מהשבעה עליות, כפשוטה שיכול הקטן לעלות בכל אחת מהעליות, וכן מוכח מלשון הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ועוד ראשונים שכולם העתיקו לשון הגמרא שקטן עולה למנין שבעה, ומשמע בכל עליה מעליות התורה (ועיי' בשער הציון סי' רפ"ב ס"ק ט"ז), וכן הלכה כדברי הראשונים, [שמחלוקתם היא בהבנת דברי הגמרא, ומכיון שדעת הראשונים כך היא בגמרא חשוב כאלו נכתב במפורש בתלמוד, ואין הלכה כהמקובלים נגד התלמוד, (עיי' מה שהארכנו בזה בספר ויאמר עוד דוד פרשת צו)]. אלא שלמעשה המנהג כיום אצל האשכנזים שאין מעלים קטן אלא למפטי"ר (משנ"ב ס"ק י"ב), ומנהג הספרדים עד היום לעלות קטן (כמבואר בילקוט יוסף כרך א' ח"ד עמ' שכ"ג מפי האחרונים), וכל אחד יעשה כמנהגו.

פ.ח. ואולם כתב הרמב"ם (פ"ב מתפלה ה"ז) שצריך שהקטן ידע לקרוא, ושידע למי מברכין [וכעין זה כתב הרא"ש (מגילה פ"ג סי' א') והביאו הכס"מ (שם)], ובשו"ע (סי' רפ"ב סעי' ג') כתב שקטן היודע למי

